۱۰

بعد از ۱۰ روز آلودگی هوا، هوای تهران سالم شد. در این بازه زمانی وضعیت آلاینده منوکسید کربن پاک (۳۲)، ازن پاک (۱۹)، دی‌اکسید نیتروژن سالم (۵۶)، دی‌اکسید گوگرد پاک (۱۸)، ذرات معلق با قطر کمتر از ۱۰ میکرون سالم (۶۲) و ذرات معلق با قطر کمتر از ۵/۲ میکرون سالم (۷۰) بوده است.

۱۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

براساس آمار ارائه شده در سال ۲۰۰۴ میلادی خسارت ناشی از آلودگی هوا در کشور، حدود هفت میلیارد دلار بوده، این میزان در ۲۰۰۶ میلادی به هشت میلیارد دلار و در ۲۰۱۰ میلادی به ۱۰ میلیارد رسیده، همچنین خسارت سالانه آلودگی هوا در سال ۲۰۱۶ در ایران به ۱۶ میلیارد دلار می‌رسد.

۴۷

سعید متصدی، معاون محیط‌زیست انسانی سازمان حفاظت محیط‌زیست درباره مدیریت کنترل و کاهش آلودگی هوا گفت: «۴۷ برنامه تدوین شده و در دست اجراست. حذف بنزین پتروشیمی از جمله این اقدامات مهم است که در نتیجه این اقدام میزان بنزن هوا از ۶۰۰ ppm به ۳۰ ppm رسید.»

۲۵۰۰۰۰۰

عیسی رضایی، مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری قم گفت: «سالانه ۲/۵ میلیون گردشگر خارجی وارد این استان می‌شوند. در حال حاضر در استان قم ۱۰ هزار تخت وجود دارد. این درحالی است که در برنامه افق ۱۴۰۴ برنامه‌ریزی شده است تا تخت‌های استان قم به ۳۰ هزار تخت افزایش یابد.»

اتفاق روز

با همکاری دانشگاه آزاد اسلامی برگزار می‌شود

جشن ۸۰ سالگی مردم‌شناسی

مرجان حاجی‌رحیمی
دبیر گروه ایران‌شهر

جشن هشتادسالگی تاسیس نهاد مردم‌شناسی در کشور با همکاری دانشگاه آزاد اسلامی در روزهای ۲۲ و ۲۳ آذر در موزه ملی ایران برگزار می‌شود. یکی از جذابیت‌های کشوری چون ایران با تنوع فرهنگی که دارد شاید فرهنگ و خرده‌فرهنگ اقوام و ساکنان شهرهای مختلف باشد که اگر حفظ و به آنها ارزش داده شود، حتی می‌توان به‌عنوان ابزاری برای رونق صنعت گردشگری از آنها استفاده کرد؛ همچون برگزاری آیین جهانی نوروز، ثبت مراسمی چون قالیشویی مشهد اردهال در فهرست آثار جهانی، مراسم پیرشالیار اورامانات کردستان، مراسم تاسوعا و عاشورا در شهرهایی چون یزد، بوشهر و ابیانه. آداب و رسوم ازدواج، به دنیا آمدن و از دنیا رفتن، آداب غذا خوردن، میهمان‌نوازی، کاشت و برداشت در جوامع کشاورزی، صید و خیلی دیگر از مراسمی که هر روز مردم ایران در گوشه و کنار کشور اجرا می‌کنند دستمایه پژوهش مردم‌شناسانی می‌شود که این آداب را با هدف شناسایی، ثبت و ضبط حفظ می‌کنند؛ آدابی که به مرور زمان با پیشرفت وسایل ارتباط جمعی و تداخل فرهنگی رو به فراموشی است. از زمانی که مرکز فرهنگ عامه در وزارت معارف وقت تشکیل شد تا امروز که به پژوهشکده باستان‌شناسی در سازمان میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری کشور رسیده، ۸۰ سال می‌گذرد و حالا قرار است در مراسمی دو روزه علاوه بر سخنرانی‌ها و قدردانی از پیشکسوتان این حوزه تمام انتشارات و کتاب‌هایی که در این مدت چاپ شده همراه ۲۰۰ تابلو از عکس‌های قدیمی نیز به نمایش گذاشته شود. معاونت فرهنگی-دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی در تهیه متون و مطالب و برگزاری این مراسم با پژوهشکده مردم‌شناسی همکاری نزدیکی داشته است.

راه‌اندازی اطلس مردم‌نگاری ایران

علیرضا حسن‌زاده، رئیس پژوهشکده مردم‌شناسی پژوهشگاه میراث فرهنگی در این‌باره گفت: «برای تسهیل دسترسی عموم به انتشاراتی که از ۸۰ سال پیش تاکنون چاپ شده، قرار است اطلس مردم‌نگاری راه‌اندازی شود که تا ۶ ماه دیگر اطلس مردم‌نگاری سیستان و بلوچستان عرضه می‌شود. همچنین مرکز میراث دیداری و شنیداری راه‌اندازی می‌شود که قرار است در این پروژه ۵۰۰ هزار عکس، فیلم و صدای قدیمی در دسترس همگان قرار گیرد.» او همچنین درباره اینکه چقدر از آرشیو پژوهشکده مردم‌شناسی در جریان انتقال پژوهشگاه به شیراز در سال ۱۳۸۹ مفقود شد، گفت: «بیش از هزار ساعت شعر اقوام ایرانی که ضبط شده بود در جریان انتقال پژوهشگاه میراث فرهنگی به شیراز مفقود شد. در سال ۸۴ و ۸۵ بیش از هزار ساعت زمان برای ضبط صدای شاعران و شعرهای اقوام به سه زبان قومی، محلی و فارسی همراه با موسیقی محلی در استودیو وقت گذاشته شد. اما اکنون این صداها دیگر وجود ندارد. در انتقال پژوهشگاه میراث فرهنگی به شیراز از این دست اتفاقات بسیار افتاد. همچنین حدود ۴۰ تا ۵۰ نوار مردم‌نگاری از بین رفت که در حال پیگیری برای بازیابی آنها از محققان یا دیگر مراکز پژوهشی هستیم یا اینکه فایل پی‌دی‌اف آنها را داریم.»

> برای تسهیل دسترسی عموم به انتشاراتی که از ۸۰ سال پیش تاکنون چاپ شده، قرار است اطلس مردم‌نگاری راه‌اندازی شود که تا ۶ ماه دیگر اطلس مردم‌نگاری سیستان و بلوچستان عرضه می‌شود. همچنین مرکز میراث دیداری و شنیداری راه‌اندازی می‌شود که قرار است در این پروژه ۵۰۰ هزار عکس، فیلم و صدای قدیمی در دسترس همگان قرار گیرد

موزه‌هایی رها

سیداحمد محیط‌طباطبایی، مشاور رئیس پژوهشگاه میراث فرهنگی نیز گفت: «برای انسجام موزه‌های مردم‌شناسی کشور این موزه‌ها باید زیر نظر پژوهشکده مردم‌شناسی اداره شود تا نظارت کیفی بر آنها اعمال شود.»

بزرگ‌ترین شهر ساسانی در تلاش برای بقا

چرا بیشاپور جهانی نمی‌شود؟

نمایی از شهر ساسانی بیشاپور

حاشیه

گروه ایران‌شهر در حالی محور ساسانی فارس قرار است به ثبت جهانی برسد که چالش‌های شهر باستانی بیشاپور به‌عنوان یکی از آثار این محور هنوز برطرف نشده است. مهم‌ترین این چالش‌ها عبور جاده از روی این محوطه باستانی و قبرستانی است که هنوز در آن تدفین صورت می‌گیرد.

محسن عباسپور، عضو شورای هم‌اندیشان جوان شهرستان کازرون در این باره به «مهر» گفت: «طی این همه سال که وعده ثبت بیشاپور در فهرست آثار جهانی داده شده است، هنوز سازمان میراث فرهنگی نتوانسته چند چالش اساسی این شهر را برطرف کند و احتمال ثبت این اثر را قوت بخشد. به‌عنوان مثال در حال حاضر در حریم درجه یک این شهر تاریخی شاهد دفن اموات مربوط به روستاهای مجاور هستیم و سوال اینجاست که چگونه با دفن مردگان در حریم درجه یک بیشاپور قرار است ثبت جهانی شود. اموات که در بیشاپور دفن می‌شوند عموما متعلق به دو روستای جنوبی و غربی شهر تاریخی بیشاپور هستند که از سالیان گذشته در محوطه‌ای واقع در منتهی‌الیه جنوبی این شهر و در فاصله نزدیکی از دو بنای چارطاقی و همچنین بنای بزرگ دوره اسلامی شهر تاریخی بیشاپور دفن می‌شده‌اند.»

او یکی دیگر از چالش‌های پیش روی بیشاپور را دو پلاک موجود در حریم دریه یک این شهر تاریخی دانست و افزود: «قبل از انقلاب ۵۲ پلاک ثبتی این شهر تاریخی خریداری شده که سند مربوط به ۵۰ پلاک موجود است اما دو پلاک مالکیت خصوصی دارد و این موضوع از دیگر مشکلات پیش روی ثبت جهانی بناست. همچنان بخشی از این شهر تاریخی مدعی خصوصی دارد و علی‌رغم اینکه تمامی محوطه بیشاپور به‌نفع دولت تملک شده بود، اما سازمان میراث فرهنگی هنوز نتوانسته دعاوی مدعیان و شاکیان خصوصی را برطرف کنند.» عبور جاده از روی شهر تاریخی بیشاپور نیز از دیگر چالش‌های اساسی پیش روی ثبت جهانی این بناست. او عبور جاده از روی این شهر تاریخی را از دیگر چالش‌های اساسی پیش روی ثبت جهانی این بنا دانست و گفت: «یکی دیگر از مشکلات جاده‌ای است که از روی این شهر تاریخی عبور می‌کند، چگونه می‌توان با عبور این جاده که خود به‌عنوان مشکلی برای ثبت جهانی این بناست، اعلام کرد که این بنا ثبت جهانی می‌شود.»

یادداشت

کندوکاوی پیرامون بحران‌های زیست‌محیطی

آغاز بحران در محیط‌زیست

فرشاد قوشچی
استادیار
دانشگاه آزاد اسلامی

با رشد جمعیت دنیا و وقوع انقلاب صنعتی در ۲۰۰ سال گذشته تضاد بین منافع انسان و محیط‌زیست بیش از پیش آشکار شد. اما در واقع به نظر می‌آید با اجرای فرآیند توسعه در پرتو بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در ۱۰۰ سال گذشته و به‌طور مشخص پس از جنگ جهانی دوم، تضاد و تعارض مذکور به صورت بحران ظهور یافته است. در این دوران مفهوم توسعه که در رشد تولید ناخالص ملی خلاصه می‌شد، در نگاه صاحب‌نظران اولیه توسعه مسائل محیط‌زیست مدنظر نبود. رویکرد «رشد، سپس محیط‌زیست» که در برنامه‌های اولیه توسعه مورد توجه قرار گرفت، به تخریب شدید محیط‌زیست منجر شد. تردیدی نیست که بحران‌های زیست‌محیطی دنیا به‌طور عمده معطوف به پیامدهای غیراخلاقی صنعتی شدن و کشاورزی مدرن در کشورهای پیشرفته است. رهیافت سرمایه‌داری در صنعت و کشاورزی که برای تولید بیشتر به هر قیمت تلاش دارد، هرچند در نیم قرن گذشته افزایش چند برابری تولیدات صنعتی و کشاورزی را به همراه داشته، تغییرات گسترده اقلیمی و زیست‌محیطی را نیز موجب شده است. این شرایط سبب افزایش تولید گازهای گلخانه‌ای در دنیا و پدید آمدن گرمایش جهانی شده به‌طوری که موجب هشدارهای جدی در مورد بحران‌های زیست‌محیطی شده است. پس از سال‌های ۱۹۸۰ میلادی اگرچه در برخی کشورها، رشد سالانه پنج درصد تحقق یافت و فقر نیز تا حدودی کاهش یافت، اما تخریب محیط‌زیست در تمام دنیا از نرخ کاهش رشد فقر پیشی گرفت. راشل کارسون با انتشار کتاب «بهار خاموش» در اوایل دهه ۱۹۶۰ میلادی از پیشگامان منتقد به نظام توسعه غیرمتوازن در دنیا بود. او هوشمندانه امر توسعه را چنین به چالش می‌کشاند؛ «مهم‌ترین زنگ خطری که در ارتباط با تاثیر خسارت انسان بر محیط‌زیست به صدا درآمده، آلودگی هوا، زمین، رودخانه‌ها و دریاها با مواد شیمیایی زیان‌آور و مرگ‌آفرین است. سرعت تغییرات و ایجاد شرایط جدید، نتیجه روش‌های بی‌پروای انسان‌ها هستند، نه روند آگاهانه طبیعت. امروزه مواد شیمیایی و سمی به صورت قطرات ریز، گرد و افشان در بیشتر کشتزارها، باغ‌ها، جنگل‌ها و خانه‌ها مصرف شدند و قادرند کلیه حشرات اعم از مفید و مضر را از میان بردارند، صدای پرندگان و تحرک ماهیان در آب‌ها را خاموش کنند و به روی برگ درختان و خاک قشری از مواد سمی ایجاد کنند. تاریخ‌نویسان آینده از این نحوه عمل انسان در تعجب خواهند بود، چگونه عقل اجازه می‌دهد به خاطر از بین بردن یک یا دو گونه موجود زنده، ناخواسته محیط‌زیست را چنان آلوده کنیم که همنوعان خویش را نیز از میان برداریم؟»

اکنون پس از ۵۰ سال از انتشار این کتاب شاید بتوان ابعاد فاجعه زیست‌محیطی زمان حاضر را با توجه به سیر تحولات دنیا بهتر درک کرد.

جدول کلمات متقاطع

۱۸۸۶

افقی

۱- فردا- قطار شهری ۲- تورم رگ‌های پا- شب دراز- گریزنده ۳- کنجد کوبیده- ضربه‌ای در فوتبال- طناب ۴- دل‌آزار کهنه- شتر- همراه شلوار- کمد ۵- مشابه- پایتخت نروژ- مساوی عامیانه ۶- رفوگر- پرخور- میوه کال ۷- سازمان معروف ارامنه- جاهل و بی‌خرد- بالاپوش بلند ۸- هنرمند- بدهکار- مبارزه ۹- گرو- همسر گرفتن- رقص نمایش ۱۰- ورزش روی یخ- انبان- ظاهر عمارت ۱۱- کشیش- گیرنده موجی- مایوس ۱۲- پنهانی- حرف تردید- خدای بابلی- شهر ریشه ۱۳- ماده بیهوشی- راندمان- خانه پشت به آفتاب ۱۴- والده گرامی- رسوب یخچال- بیگانگان ۱۵- از مواد مخدر- کرایه خانه

عمودی

۱- ملین- مثنوی عاشقانه از سلمان ساوجی ۲- همراه پشتک- آشوب- از سازهای موسیقی ۳- رنگ خزان- پایتخت کوبا- زبان مردم کشور پاکستان ۴- از صنایع شعری- هزار کیلو- بازدید سپاه- برکت برنج ۵- تصدیق انگلیسی- تاج گل- فن ۶- شماره خودرو- برتری داشتن- بی‌خطر ۷- شریعت- شترمرغ آمریکایی- قوه ۸- نیستی- حکومت ضدمذهبی- مرکز غنا ۹- از حروف یونانی- بسته دوازده‌تایی- درد ۱۰- فارسی‌زبان- سر نیزه- توانایی خواندن و نوشتن ۱۱- دروغ آذری- ماه پیروزی- علوفه گاو ۱۲- نفس بلند- از دستگاه‌های موسیقی ایرانی- توان آخر- از خوراک چهارپایان ۱۳- نشان- مفتخر و سرافراز- زیر فرنگ ۱۴- کاخی در پاریس فرانسه- واحد پول امارات- از شهرهای کردستان ۱۵- از خطاطان بزرگ خط نستعلیق- مغناطیس

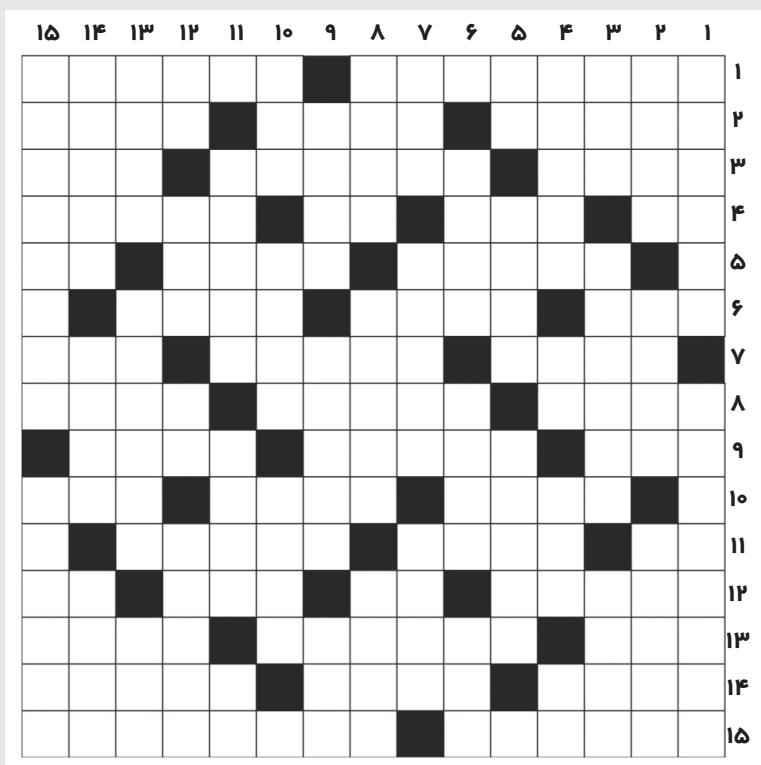

۱۸۸۵

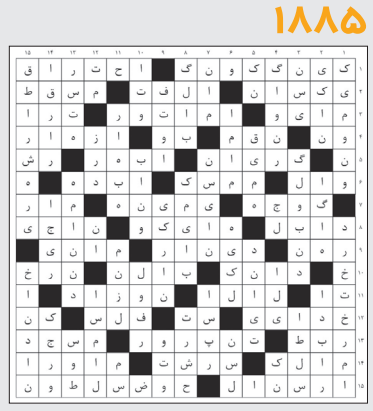

محیط زیست

پرندگان سیبری به گلستان آمدند

تالاب‌های گلستان میزبان پرندگان مهاجر

با آغاز یخبندان در سیبری شمار زیادی از پرندگان این منطقه سردسیر کشور روسیه برای زمستان‌گذرانی استان گلستان را انتخاب کردند و در تالاب‌های بین‌المللی، دریاچه‌ها، سدها و آب‌بندان‌های این خطه شمالی کشورمان فرود آمدند.

اسماعیل مهاجر، مدیرکل حفاظت محیط‌زیست گلستان در این‌باره گفت: «پرندگان مهاجر برای زمستان‌گذرانی از میانه پاییز مهاجرت خود را از عرض‌های بالاتر و نواحی شمالی سیبری آغاز و وارد حاشیه دریای خزر از جمله استان گلستان می‌شوند. بیشتر این پرندگان عبوری از گلستان از گونه‌های کنارآبزی هستند و پرندگان دسته‌جمعی نسل‌آور در تالاب‌های بین‌المللی استان به مراتب کمتر مشاهده می‌شوند.»

به گفته او مرغابی، غاز، قو، پلیکان، باکلان، پرستوی دریایی، سلیم، کاکایی، چنگر، اگرت، خوتکا، گیلانشاه، فلامینگو، حواصیل و تلیله از مهم‌ترین پرندگان مهاجر به استان گلستان هستند که در تالاب‌های بین‌المللی و سایر پهنه‌های آبی گلستان شامل گُمیشان، آلاگل، آلماگل، آجی گل، خلیج گرگان، دریاچه شور و صوفیکم، سدها و آب‌بندان‌های استان ساکن می‌شوند. او افزود: «برخی از این پرندگان مانند پلیکان، فلامینگو و قو جزء گونه‌های حمایت شده و برخی نیز مانند پلیکان پاخاکستری و عقاب دریایی دم سفید از جمله گونه‌های در خطر انقراض به شمار می‌روند.»

به گفته وی تالاب‌های گلستان و خلیج گرگان نخستین ایستگاه پرندگان مهاجر از سیبری و سایر مناطق شمالی سردسیر هستند و برخی از آنان پس از استراحت کوتاه، مهاجرت خود را به سمت نواحی جنوبی ایران ادامه می‌دهند.

گردشگری

راه‌اندازی گردشگری دریایی عمان به چابهار

گروه ایران‌شهر مدیرکل میراث فرهنگی استان سیستان و بلوچستان از راه‌اندازی خط کشتیرانی چابهار-عمان خبر داد و گفت: «در نظر داریم تا قلعه تاریخی روستای گردشگری قلعه نو را در شهرستان سیستان به اقامتگاه تبدیل کنیم.»

کامبیز مشتاق گوهری به «مهر» گفت: «تنها خط کشتیرانی ایرانی بین عمان و چابهار راه‌اندازی شده است و قرارداد آن توسط یکی از شرکت‌های بلوچستانی به سرانجام رسیده است. به این ترتیب گردشگران ایرانی می‌توانند در مدت سه ساعت به صورت مستقیم از چابهار به عمان و بالعکس با ۴۰۰ تا ۶۰۰ هزار تومان هزینه، سفر دریایی داشته باشند. به این ترتیب سفر عمانی‌ها به بندر چابهار نیز تسهیل خواهد شد.»

او گفت: «قصد داریم اولین اقامتگاه تاریخی استان سیستان و بلوچستان را نیز در روستای قلعه نو راه‌اندازی کنیم به همین سبب قلعه تاریخی این روستا را با دو میلیارد تومان هزینه به هتل تبدیل خواهیم کرد سپس آن را برای واگذاری به بخش خصوصی به مزایده می‌گذاریم.»

ساحل دریای عمان